

Türkiye'deki Halk Hekimliği Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili*

Bibliometric Profile of Postgraduate Theses on Folk Medicine in Turkey

Ramazan Güneşer¹

¹Dr.Öğr.Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mehmet Tanrıkulu Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

<https://orcid.org/0000-0001-7877-4397>

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, 1994-2021 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yayımlanan halk hekimliği konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu amaçla, YÖK'ün tez tarama motorunda Türkçe "halk hekimliği" ve İngilizce "folk medicine" anahtar sözcükleri ile tarama yapılmıştır. Yapılan taramalar sonucunda halk hekimliği konusu ile ilgili erişime açık 73 lisansüstü tez çalışması tespit edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen lisansüstü tezler, çeşitli özellikleri bakımından bibliyometrik analizle incelenmiştir.

Bulgular: Yapılan incelemeler sonucunda, halk hekimliği konulu lisansüstü tezlerin en çok 2019 (n=20) yılında yayımlandığı, en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsünde (n=45) ve Türk dili ve Edebiyatı Anabilim dalında (n=31) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Alana en büyük katkı 15 teze Gazi Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (n=63) yapıldığı, sayfa sayısının 101-200 aralığında (n=34) yoğunlaştığı ve halk bilimi konulu tezlerin sayısının (n=38) yüksek olduğu görülmüştür. Kadın tez yazarların (n=39) erkeklere kıyasla yüksek olduğu ve profesör unvanına sahip tez danışmanlarının (n=29) bu konu ile ilgili daha sık tez yönettiği saptanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak, son dönemlerde halk hekimliği alanına yönelik ilginin arttığı ve halk hekimliğinin farklı disiplinler tarafından çalışıldığı söylenebilir. Yapılan bu çalışmanın, halk hekimliği literatürüne katkı sağlayacağı ve bu alanda çalışmayı düşünen bilim insanlarına yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Halk hekimliği, Lisansüstü tezler, Bibliyometrik analiz

ABSTRACT

Objective: This study aims at the bibliometric analysis of postgraduate theses on folk medicine published in the database of the Council of Higher Education (CoHE) National Thesis Center between 1994-2021.

Method: For this purpose, Turkish "folk medicine" and English "folk medicine" keywords were searched in the thesis search engine of CoHE. As a result of the scans, 73 postgraduate theses studies related to the subject of folk medicine have been identified that are open to access. Postgraduate theses included in the study were examined with bibliometric analysis in terms of various features.

Results: As a result of the examinations, it was determined that the most postgraduate theses on folk medicine were published in 2019 (n=20), and the most thesis was in the Institute of Social Sciences (n=45) and the Department of Turkish Language and Literature (n=31). The greatest contribution to the field was made by Gazi University with 15 theses. It was seen that the majority of theses were made at the master's level (n=63), the number of pages was concentrated in the range of 101-200 (n=34), and the number of theses on folklore (n=38) was high. It was determined that female thesis writers (n=39) were higher than males and thesis advisors with the title of professor (n=29) directed thesis on this subject more frequently.

Conclusion: As a result, it can be said that the interest in the field of folk medicine has increased recently and folk medicine has been studied by different disciplines. It is thought that this study will contribute to the literature of folk medicine and will guide scientists who are considering working in this field.

Keywords: Folk medicine, Postgraduate theses, Bibliometric analysis

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 2022; 12 (1): 179-188

DOI: 10.31020/mutfd.1009021

e-ISSN: 1309-8004, ISSN 1309-761X

Geliş Tarihi – Received: 13 Ekim 2021; Kabul Tarihi - Accepted: 20 Aralık 2021

İletişim - Correspondence Author: Ramazan Güneşer <rmzngnsr@gmail.com>

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eskiye dayanan hastalık kavramı, asırlardır kişileri sağlıklarını koruma adına onunla mücadele etme çabasına itmiştir. Uzun yıllar süren bu mücadelenin sonucunda ortaya çıkan modern tıp, varlığını sağlık ve hastalığa yönelik tecrübe ve bilgi birikimine borçludur.¹ Yüzyıllar boyunca insanlar hayatlarını tehdit eden hastalıklara karşı koruyucu ve tedavi edici yöntemler bulmaya yönelmiştir. “El alma” inancıyla sözel olarak nesiller boyu aktarılan, gözlem ve tecrübeye dayalı bu yöntemler halk hekimliği veya halk sağaltıcılığı olarak bilinmektedir.² Pertev Naili Boratav tarafından halk hekimliği; “*Halkın, olanakları bulunmadığı için, ya da başka sebeplerle doktora gidemeyince veya gitmek istemeyince, hastalıklarını tanılama ve sağaltma amacı ile başvurduğu yöntem ve işlemlerin tümüne halk hekimliği diyoruz*” şeklinde tanımlanmaktadır.³ Yerel tıp veya halk tababeti/sağaltmacılığı gibi farklı isimlendirilmeler de yapılan halk tıbbı, sağlık ve hastalık kavramlarına ilişkin bilgi ve uygulamaların geçmişten günümüze aktarılmasıyla oluşan ve her aktarımla birlikte yenilenen sözlü tıbbi bilgiyi nitelemektedir.⁴ Toplumlar kültürel yapılarında halk hekimliğini de içeren birçok öge barındırmaktadırlar. Her toplumun halk hekimliği kendi kültür çevresinde gelişir ve kendine özgüdür. Dolayısıyla yapılan tedavi uygulamaları toplumdaki farklılaşmış ve farklı şekillerde kendini göstermiştir.⁵ Günümüzde modern tıbbın gelişmesine paralel olarak kişilerin halk hekimliği yöntemlerini kullanmasında bir azalma olmasına rağmen ilaçların yan etkisinden çekinilmesi, tıbbın yapabileceği herhangi bir şeyin kalmaması gibi nedenlerden dolayı yine geleneksel yöntemler tercih edilebilmektedir.⁶

Bibliyometri “*belirli bir alanda, belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir*”.⁷ Bibliyometrik analizler, ilgili bilim alanlarındaki durumu ve belirli dönem içerisindeki gelişimini göstermek için yapılmış olan, alanyazının yanı sıra araştırmacılar için de önemli çalışmalarır.⁸ Bu doğrultuda bibliyometrik çalışmalar, ilgili literatürdeki gelişimin takip edilebilmesi amacıyla yayınları konu, yazar, atıf, unvan gibi çeşitli kriterler eşliğinde değerlendirmeye almaktadır. Elde edilen bibliyometrik bulgularla ilgili alanda veya kaynakta yaşanan gelişmeler izlenebilmekte, güçlü ve zayıf yanlar ortaya konulabilmekte ve bu seyir çerçevesinde ilgili alana veya kaynağa ilişkin ileriye dönük stratejik kararların alınması amaçlanabilmektedir.⁹ Genel olarak bibliyometrik analiz, ilgili bilim alanındaki tezlerin veya bir derginin analizi yoluyla yapılmaktadır.¹⁰ Farklı disiplinlerde sık kullanıldığı gözlenen bibliyometrik analizlere sağlık ve tıp alanında da ilginin arttığı görülmektedir.¹¹⁻¹³

Yükseköğretimin bir parçası olan lisansüstü eğitim, lisans derecesinden sonra bir bilim dalına özgü alanda yüksek lisans veya doktora öğrenimi yapılmasına olanak sağlayan bir eğitim programıdır. Lisansüstü programların yürütülmesinde, ihtiyaçlara yönelik programların yapılarak geliştirilmesi ve eğitimi yürütecek öğretim elemanlarının yetiştirilmesi son derece önemlidir. Bu doğrultuda lisansüstü eğitim aracılığıyla bilimsel bilgi üretiminde üniversitelere önemli sorumluluklar düşmektedir.¹⁴ Belirli bir alanda yapılmış olan bilimsel tezlerin analiz edilerek incelenmesi, ilgili alanın derinliği, yaygınlığı ve genel görüntüsü hakkında çeşitli bilgiler verebilir.¹⁵ Bu bağlamda lisansüstü eğitimin en önemli çıktısı olan tezlerin analiz edilerek incelenmesi ilgili alanlar açısından büyük önem arz etmektedir.

Literatürde halk hekimliği alanını konu alan doğrudan bibliyometrik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışma ile farklı disiplinlerde sık kullanılan bibliyometrik analiz Türkiye’deki halk hekimliği ile ilgili lisansüstü tezler için uygulanacaktır.

Gereç ve Yöntem

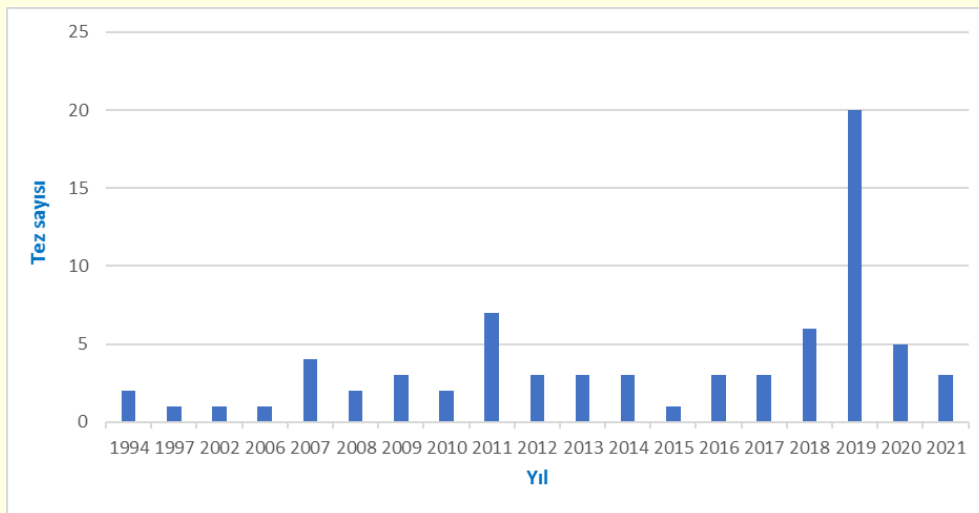
Çalışmada, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hareket edilmiştir. Bu çalışmanın verileri, nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) incelemesi veri toplama yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Bu yöntem ile

sınıflandırılan ikincil veri kaynakları bibliyometri tekniği ile çözümlenmiştir. Çalışma evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) veri tabanındaki yer alan tezler kategorisindeki halk hekimliği konulu lisansüstü tezleri oluşturmaktadır. İncelemenin yapılabilmesi için 17-18 Eylül 2021 tarihinde YÖK'ün tez tarama motorunda Türkçe "halk hekimliği" ve İngilizce "folk medicine" anahtar sözcükleri ile tarama yapılmıştır. "Halk hekimliği" anahtar sözcüğü ile yapılan taramada 52, "folk medicine" anahtar sözcüğü ile taramada ise 64 lisansüstü tez saptanmıştır. Her iki tarama sonucunda ortaya çıkan benzer tezler ayrılaştırılmış ve erişime kapalı tezler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Tarama sonucunda konuyla ilgili ilk lisansüstü tezin 1994 yılında yapıldığı görülmüştür. Sonuç olarak, 1994 yılı ile tarama yapılan tarih arasında halk hekimliği ile ilgili 73 lisansüstü tez çalışmasına ulaşılmış ve bu tezler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçları yüzde ve frekans değerleri ile ifade edilmiş, tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Lisansüstü tez çalışmalarının künyesini ortaya koymak için literatür taraması yapılarak dokuz araştırma sorusu hazırlanmıştır. Bu sorular şunlardır:

- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin yıllar itibarıyla dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin düzeylerinin dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin sayfa sayılarının dağılımı hangi aralıkta yoğunlaşmaktadır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tez yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımları nasıldır?
- Halk hekimliği alanında yazılan lisansüstü tezlerin danışmanlarının akademik unvanlarına göre dağılımları nasıldır?

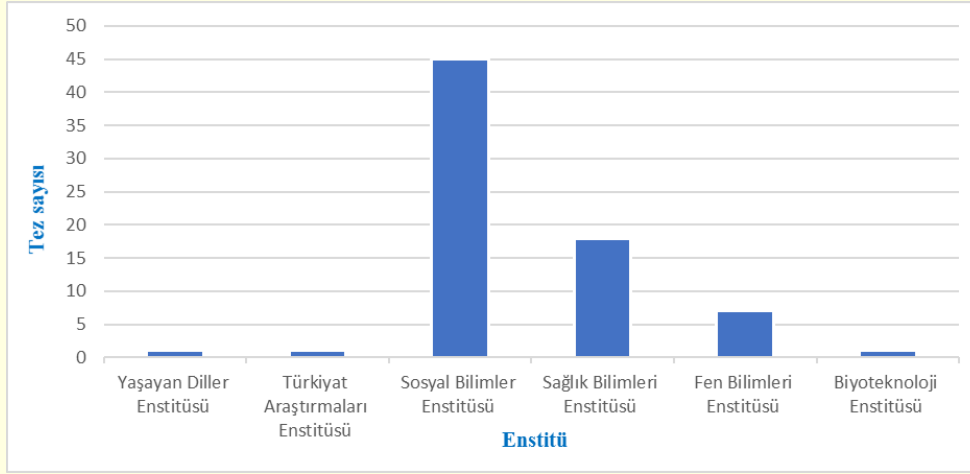
Bulgular

Halk hekimliği alanına yönelik lisansüstü tezlerinin 1994-2021 yılları arasında yapılmış olduğu görülmektedir. Bu zaman aralığında bazı yıllar konu ile ilgili tez yapılmadığı ve en çok tezin yapıldığı yılın 2019 (%27,4) olduğu şekilden anlaşılmaktadır (**Şekil 1**).

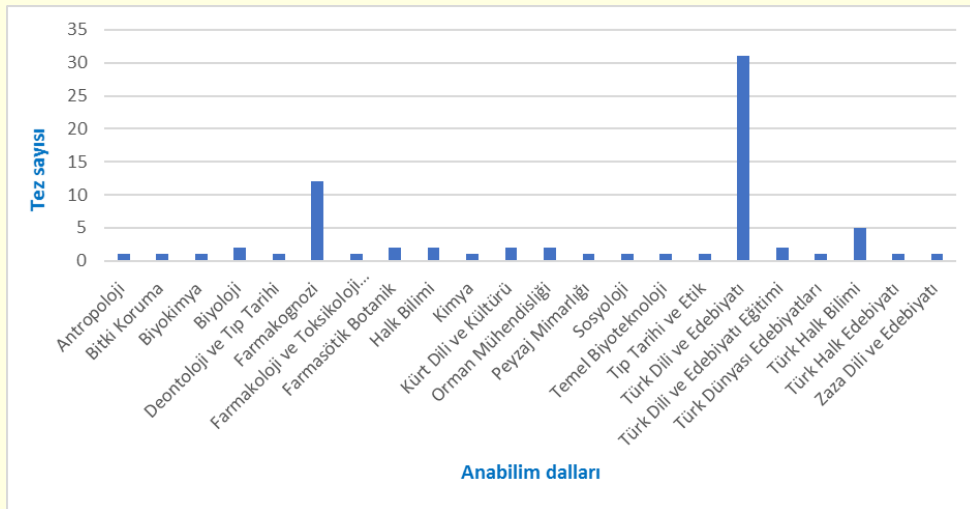
Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (n=73)

Halk hekimliğine yönelik lisansüstü tezlerin altı enstitüde yapıldığı görülmektedir. En fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitüsüne (%61,6) bağlı anabilim dallarında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Sosyal Bilimler Enstitüsünün sırasıyla Sağlık Bilimleri Enstitüsü (%24,7), Fen Bilimleri Enstitüsü (%9,6) ve diğer enstitüler (%4,1) takip etmektedir (**Şekil 2**).

Şekil 2. Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı (n=73)

Halk hekimliği alanı ile ilgili lisansüstü tezleri 22 farklı anabilim dalında yapılmıştır. Lisansüstü tezlerinin anabilim dallarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla tezin yapıldığı anabilim dalının Türk Dili ve Edebiyatı (%42,5) olduğu ardından Farmakognozi (%16,4) ve Türk Halk Bilimi (%6,9) anabilim dallarının geldiği görülmektedir (**Şekil 3**).

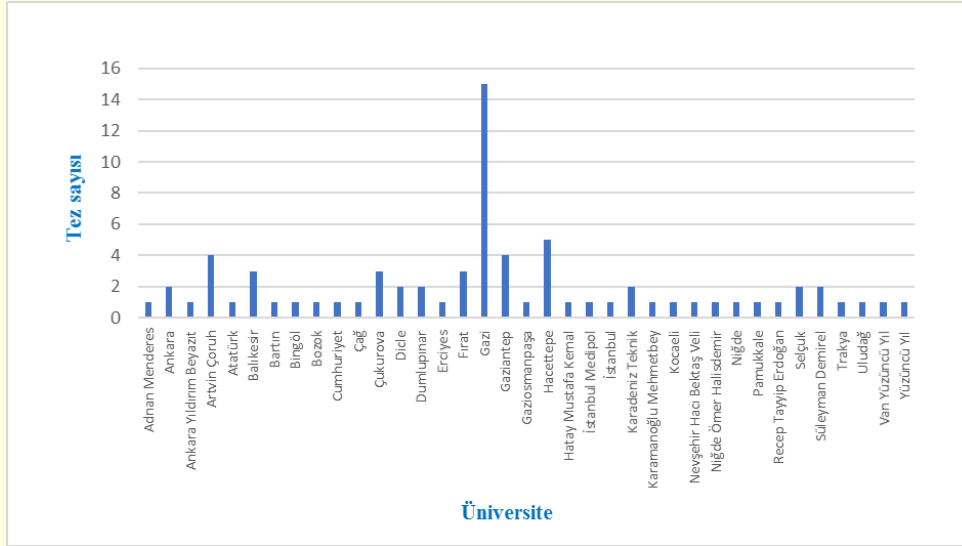

Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı (n=73)

Halk hekimliği konulu tezler 38 farklı üniversitede yapılmıştır. Gazi Üniversitesinin (%20,6) en yüksek oranla bu alana katkı sağladığı ardından Hacettepe Üniversitesi (%6,9), Gaziantep (%5,5) Üniversitesi (%5,5) ve Artvin Çoruh Üniversitesinin (%5,5) takip ettiği görülmektedir (**Şekil 4**).

İncelenen tezlerin %86,3'ünün yüksek lisans düzeyinde ve %13,7'sinin ise doktora düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (**Şekil 5**).

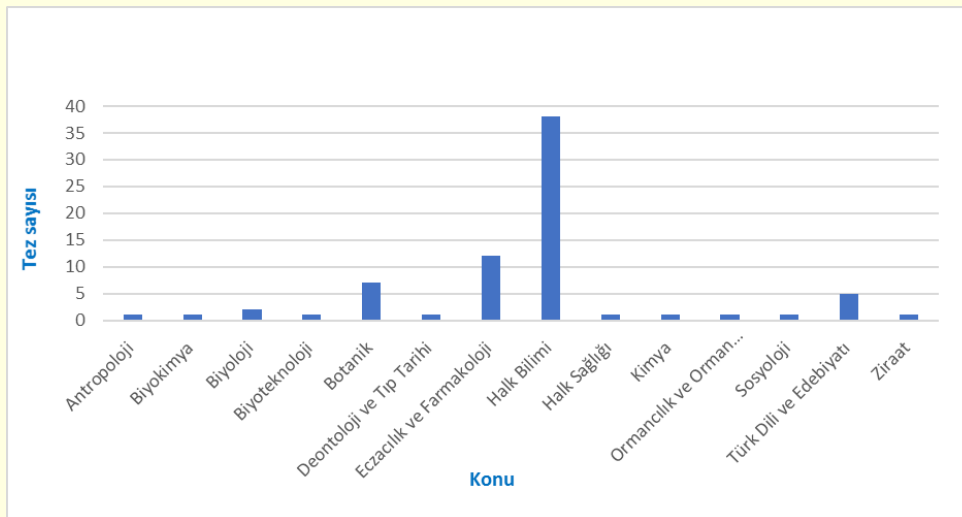
Tezlerin künyelerinde bulunan çalışma konularına göre dağılımı incelendiğinde, en fazla tezin halk bilimi (%52,1) konusunda olduğu, daha sonra sırasıyla Eczacılık ve Farmakoloji (%16,4) ve Botanik (%9,6) konularının takip ettiği görülmektedir (**Şekil 6**).

Şekil 4. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (n=73)

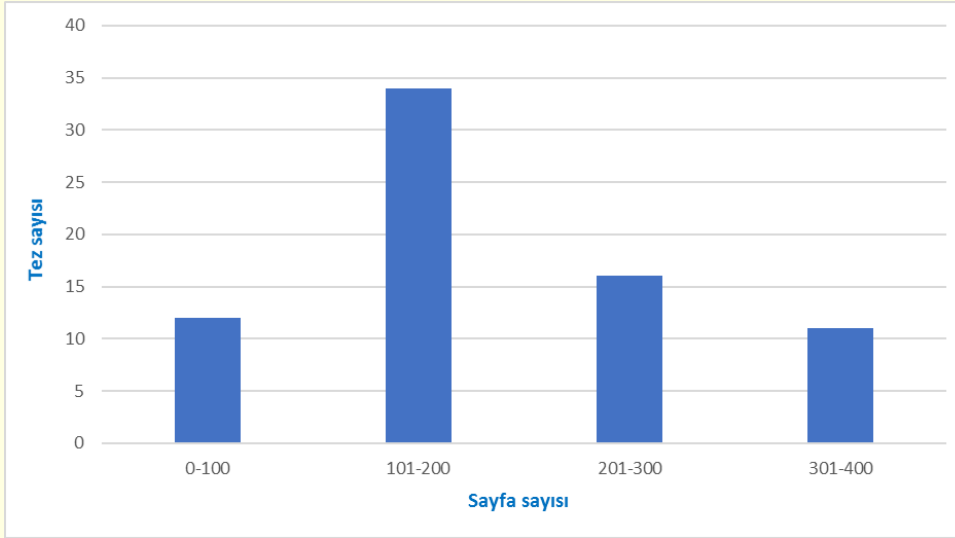
Şekil 5. Lisansüstü Tezlerin Düzeyleri (n=73)

Şekil 6. Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı* (n=73)

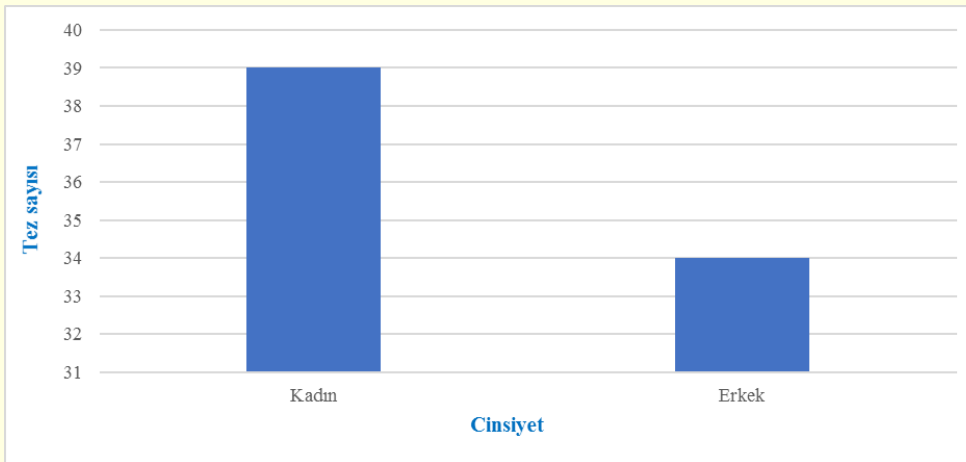
* Birden fazla konu belirten tezlerin ilk konuları dikkate alınmıştır.

Sayfa sayısı analizine göre tezler 101-150 sayfa aralığında yoğunlaşmıştır (%46,6). 0-100 arasındaki sayfa aralığında toplamda 12 tezin (%16,4), 201-300 sayfa aralığında ise 16 (%21,9) tezin hazırlanmış olduğu ulaşılan sonuçlar arasındadır. 301-400 sayfa aralığında ise 11 adet (%15,1) tez bulunmaktadır. Yüksek lisans tezlerinin sayfa ortalaması 173 ± 73 , doktora tezlerinin sayfa ortalaması 282 ± 62 'dir (**Şekil 7**).

Şekil 7. Lisansüstü Tezlerin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı (n=73)

Halk hekimliği konulu lisansüstü tezler daha yüksek oranda kadın lisansüstü öğrencileri (%53,4) tarafından yazılmıştır (**Şekil 8**).

Şekil 8. Lisansüstü Tezlerin Yazarların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (n=73)

İncelenen tezlerin en çok profesörler (%39,7) tarafından takiben doçentler (%35,6) tarafından yönetildiği görülmektedir (**Şekil 9**).

Halk hekimliği konusunda yapılmış lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerden bir kelime bulutu oluşturulmuştur. Kelime bulutu, anahtar kelimelerin kullanım sıklıklarına göre kelime bulutu oluşturma sitesi (<https://wordart.com/>) aracılığıyla yapılmıştır (**Şekil 10**).

çalışmaların giderek arttığı bildirmiştir.¹² Yaşanan bu artışın, tıp tarihinin bünyesinde bulunan ve önemli konularından biri olan halk hekimliğindeki çalışmalarda bir artış görülmesine zemin hazırlamış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca son yıllarda halk bilimine duyulan ilginin ve yapılan araştırmaların arttığı belirtilmiştir.¹⁹ Bu durum da halk hekimliğine yönelik çalışmaların sayısındaki artışta rol oynamış olabilir.

Halk hekimliğine yönelik lisansüstü tezlerin altı enstitüde ve 22 anabilim dalında yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. En fazla tez Sosyal Bilimler Enstitüsünde (n=45) ve Türk dili ve Edebiyatı (n=31), Farmakognozi (n=12) ve Türk Halk Bilimi (n=5) anabilim dallarında hazırlanmıştır (Şekil 2, Şekil 3). Bu sonuçlar, Türk dili ve Edebiyatı ile Türk Halk Bilimi eğitimlerinin, sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Tezler, enstitülerde gerçekleşen lisansüstü eğitimin en önemli çıktısıdır ve bir taraftan yazarların akademik çalışmalarına yön verirken diğer taraftan da literatürün gelişimine katkı sağlamaktadır. Bir bilim dalında hazırlanan tez sayısının yanı sıra işlenen konuların çeşitliliği de önemlidir. Tez sayısı ilgili alandaki bilimsel bilginin miktarı hakkında, tezlerin çeşitliliği ise bilimsel bilginin kapsamı hakkında fikir vermektedir.²⁰ Bu doğrultuda, halk hekimliği konusundaki tezlerin sayıca fazla ve farklı enstitü ve anabilim dallarında hazırlanması, alana çok yönlü bakılmasını, bu sayede alanın hem nicelik hem de nitelik olarak yetkinliğe ulaşmasını sağlayacaktır. Halk hekimliği alanına yönelik çalışmalarda gözlenen bu çeşitliliğin alana multidisipliner bir boyut katacağı düşünülmektedir.

Halk hekimliği konulu tezlerin 38 farklı üniversitede yapılmış olduğu, ayrıca alana en fazla katkının Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi tarafından sağlandığı görülmektedir (Şekil 4). Alana katkı sağlayan tezlerin yayımlandığı üniversiteler incelendiğinde Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerinden üniversitelerin yer aldığı dikkat çekmektedir. Farklı bölge ve yörelere yönelik halk hekimliği ile ilgili tezlerin hazırlanması alanın zenginleştirilmesi bakımından ümit vericidir.

Tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durumun yüksek lisans eğitime yönelik akademik ilginin yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Lisansüstü tezlerin sayfa ortalaması en fazla 101-150 aralığındadır. Yüksek lisans tezlerinin sayfa ortalaması 101-200 (173±73) iken doktora tezlerinin sayfa ortalaması 201-300 (282±62) dür. Benzer şekilde, yapılan bir çalışmada yüksek lisans tezlerinin ortalama 139 sayfa ve doktora tezlerinin ortalama 223 sayfa olduğu tespit edilmiştir.²¹ Sayfa sayısına ilişkin bu sonuçlar, lisansüstü ve doktora programlarının çıktılarını ile doğru orantılı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Lisansüstü tezler konularına göre incelendiğinde sırasıyla en sık halk bilimi (n=38), ardından eczacılık ve farmakoloji ve botanik konularının işlendiği görülmektedir. Belirli bir bilim dalında hazırlanan tezlerin nicel ve nitel yönlerden incelenmesi, o alanda hazırlanan tezlerin odaklandığı konuların yanı sıra gözden uzakta kalan konuların da tespitini mümkün kılar.²² Tarama sonucunda halk hekimliği ile ilgili tezlerin dizininde 14 farklı konunun olduğu tespit edilmiştir. En sık işlenen konunun halk bilimi olması yayımlanan lisansüstü tezlerin çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde ve Türk dili ve edebiyatı anabilim dalında hazırlanmış olmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, eczacılık ve farmakoloji ve botanik konulu lisansüstü tez sayılarının da yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Eczacılık biliminin ilk dönemlerinde doğadaki tedavi edici bitkiler tanımlanıp onlardan çeşitli yöntemlerle özütler elde edilerek hastalıkların tedavisinde kullanılabilir hale getirilmekteydi.²³ Hastalıkların sağaltımı amacıyla bitkilerin kullanılmasını ifade eden fitoterapi, özellikle 19. yüzyıldan sonra kimya ve biyokimya gibi bilimlerde yaşanan gelişmeler neticesinde ilaç sanayisine yön vermiş ve önemli bir ivme kazandırmıştır. Böylelikle, toksikolojik, farmakolojik ve klinik çalışmalarla günümüzde birçok hastalığın tedavisinde kullanılan çok sayıda ilaç geliştirilmiştir. Halihazırdaki ilaçların yaklaşık dörtte biri bitkisel kaynaklıdır.²⁴ Bitkilerin tedavi unsuru olarak kullanılmaları neredeyse insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Eski çağlardan beri insanoğlu bitkilerin tedavi edici özelliğini keşfetmiş ve hastalıklarından kurtulmak için ondan faydalanmıştır.²⁵ Halk tıbbında bitkiler oldukça önemli yer bir

tutmaktadır. Geleneksel bilgilerin tıbbî uygulamaları ile ilgilenen etno-tıp (halk tıbbı) ile etnobotanik disiplinleri yakın ilişki içerisinde ve her iki alanın ortak noktası bitkilerle yapılan tedavi uygulamaları ile ilgilenmeleridir.²⁶ Buradan anlaşılmaktadır ki: bitki bilimleri olan botanik, eczacılık ve farmakoloji ve halk hekimliği alanları sıkı ilişki içerisinde. Halk hekimliği çalışmalarında botanik, eczacılık ve farmakoloji konularının yoğun şekilde bulunması bu ilişki ile açıklanabilir. İlaveten günümüzde geleneksel tıp uygulamalarına da ilgi artmıştır. Artan bu ilgi bilimsel bilgi ihtiyacı doğurmuştur ve bilim insanlarının dikkatini bu alana çekmiştir. Bitkilerin geleneksel uygulamadaki önemi göz önünde bulundurulduğunda, halk hekimliği bağlamında yapılan araştırmaların bitkisel tedavi ile ilintili eczacılık, farmakoloji ve botanik konularına yoğunlaşarak bu konulardaki çalışmaların sayısında artışa neden olduğu görülmektedir. Konu sayısının artması, alana farklı perspektiflerden bakılmasını sağlayarak halk hekimliğinin gelişimine katkısı bakımından önemlidir.

Lisansüstü tez yazarları bakımından kadın yazarların (n=39) erkek yazarlara (n=34) kıyasla fazla olduğu görülmüştür. Literatürde, lisansüstü tez çalışmalarında kadın araştırmacıların erkeklere kıyasla daha yüksek oranda yer aldığı bildirilmiştir.¹⁴ Elde edilen sonuçlar, bu çalışma ile uyumludur. Bu durum halk hekimliği alanı ile ilgili olarak kadın araştırmacıların hem erkek araştırmacılara kıyasla daha fazla lisansüstü eğitim aldıklarını hem de alanla ilgili motivasyonlarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

İncelenen lisansüstü tezlerin en çok profesörler (n=29) tarafından ardından doçentler (n=26) tarafından yönetildiği görülmektedir. Kılıç ve ark. çalışmalarında, tez danışmanlarının unvan sıralamasının bu çalışma ile benzer şekilde olduğunu belirlemişlerdir.²⁷ Elde edilen bu sonuçlar halk hekimliği ile ilgili tezlerin yapıldığı anabilim dallarında bu akademik unvana sahip öğretim elemanlarının fazla olduğunu veya bu unvana sahip akademisyenlerin alana daha fazla ilgi duyduklarını akla getirmektedir.

Araştırmanın kısıtlılığı

Bu araştırmanın kısıtlılığı, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan "halk hekimliği" ve "folk medicine" anahtar sözcükleri ile yapılan tarama ile tespit edilen erişime açık lisansüstü tezlerini incelemeye dâhil etmesidir. Ek olarak, YÖK veri tabanına henüz girişi yapılmamış olan konu ile ilgili tezler kapsam dışı kalmış olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye'de 1994-2021 yılları arasında yapılmış olan halk hekimliği konulu lisansüstü tezlerin mevcut durumu ve süreç içerisinde gelişimi bibliyometrik analiz tekniği ile incelenmiştir. İnceleme sonucunda tezlerin çeşitli üniversite, enstitü, anabilim dalı, konu, düzey ve yıllarda hazırlanmış olduğu anlaşılmıştır. Yapılan incelemeler doğrultusunda, son dönemlerde halk hekimliği alanına olan ilginin arttığı ve farklı disiplinler tarafından halk hekimliğinin çalışıldığı görülmüştür.

Halk hekimliği alanının etkisinin ve öneminin artması için konular doktora düzeyinde incelenmeli ayrıca daha farklı konu ve disiplinlerle ele alınmalıdır. Konunun daha iyi anlaşılması adına halk hekimliğini araştıran makale, kitap, bildiri gibi çeşitli yayın türlerinin incelendiği farklı bibliyometrik çalışmalar yapılmalıdır. Yapılan bu çalışmanın halk hekimliği konusundaki literatüre katkı sağlamasının yanı sıra bu alanda çalışma yapmayı düşünen araştırmacılara yol gösterici olacağı umulmaktadır.

Bilgi

Çalışmanın bir sponsor veya ticari bir firma ile hiçbir ilişkisi yoktur. Potansiyel çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

1. Doğan Ş. XIV.-XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinde Halk Hekimliği İzleri. Millî Folklor 2011;23(89):120-132.
2. İşler S, Özkoçak V, Koç R. Tıbbi Antropoloji Açısından Halk Hekimliğinin Değerlendirilmesi. International Social Sciences Studies Journal 2020;6(68):3684-3693.

3. Boratav PN. 100 Soruda Türk Folkloru (İnançlar, Törelere ve Törenler, Oyunlar). I. Baskı. Ankara: Bilgesu; 2003.
4. Kaplan M. Halk Tıbbının Kökenleri: Teşhisten Tedaviye Din ve Büyü İlişkisi. Milli Folklor 2011;23(91):150-156.
5. Tekel F. Halk Hekimliğinde Sağlıkçılar. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum 2020;9(27):819-840.
6. Durna D, Kolkusa H. Halk Hekimliği Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerde Dış Tedavilerine Yönelik Uygulamaların Tespiti ve Bu Uygulamaların Dış Hekimliği Temelinde Değerlendirilmesi. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 2020;69:357-386.
7. ULAKBİM [Internet] Bibliyometrik Analiz Sıkça Sorulan Sorular. Ankara; TÜBİTAK, ULAKBİM, Cahit Arf Bilgi Merkezi; [Erişim 2021 Ekim 01]. Erişim adresi: <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/>
8. Zengin B, Atasoy B. Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi, Alanya Akademik Bakış Dergisi 2020;4(3):975-979.
9. Abdi A, et al. Bibliometric Analysis of IP&M Journal (1980-2015). Journal of Scientometric Research 2018;7(1):54-62.
10. Besel F, Yardımcıoğlu F. Maliye Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi: 2007-2016 Dönemi. Maliye Dergisi 2017;172:133-151.
11. Kürklü S. Bibliometric Analysis of Research on Bioethics; WOS Example. Turkish Journal of Bioethics 2019;6(3):87-99.
12. Kuş Ö, Köken AH. Tıp Tarihi ile İlgili Çalışmaların Web of Science Veri Tabanı Üzerinden Bibliyometrik Analizi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi. 2021;11(2):364-374.
13. Güley AÖ, Kurutkan MN. Sağlık Hizmetlerinde Kalite Kavramının Bibliyometrik Analizi: Çalışmalar ve Eğilimler. Journal of Innovative Healthcare Practices 2021;2(1):1-22.
14. Beşel F. Türkiye'de Maliye Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2003-2017). International Journal of Public Finance 2017;2(1):27-62.
15. Karadağ E. Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açından İncelemesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 2009;10(3):75-87.
16. Rey-Martí A, Ribeiro-Soriano D, Palacios-Marqués D. A bibliometric analysis of social entrepreneurship. Journal of Business Research 2016;69(5):1651-1655.
17. Küçüköğlü A, Ozan C. Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi 2013;4(12):27-47.
18. Bayat AH. Tıp Tarihi. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları; 2016.
19. Örnek SV. Türk Halkbilimi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları; 2000.
20. Murathan G, Bozyılan E, Murathan F. "Fiziksel Aktivite" Konulu Bibliyometrik Analizi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2020;4(2):158-167.
21. Tayfun A, ve ark. Turizm Alanında Yiyecek ve İçecek ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. Journal of Tourism and Gastronomy Studies 2018;6:503-527.
22. Büyükşalvarcı A, Keleş H. Turizm Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Açından İncelenmesi. Journal of Tourism and Gastronomy Studies 2019;7(4):2758-2773.
23. Şenol SP, Tunçtan B. Eczacılık Eğitiminde Yenilikler. Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi 2019;1(1):36-40.
24. Sarışen Ö, Çalışkan D. Fitoterapi: Bitkilerle Tedaviye Dikkat (!). STED 2005;14(8):182.
25. Faydaoğlu E, Sürücüoğlu MS. Geçmişten Günümüze Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Kullanılması ve Ekonomik Önemi. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 2011;11(1):52-67.
26. Kaplan M. Halk Hekimliğinde Holistik/Bütüncül Yaklaşım: Üzerlik Otu (Peganum Harmala) Örneği. DTCF Dergisi 2020;60(1):415-430.
27. Kılıç A, ve ark. Girişimcilik Konulu Lisansüstü Tezlere Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. 8. International Congress on Entrepreneurship "Local, Regional and Global Dynamics of Entrepreneurship; 2017;Temmuz 14-16; Burhaniye; Balıkesir, Turkey.